

פרוטוקול מס' 331

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ה', ג' בניסן תשל"ג - 5.4.1973, שעה 9.30

נכחו:

חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר
א. אנקוריון
ד. ארזי
י. אריזור
ש. פרידמן

מוזמנים:

י. קרפ - משרד המשפטים
א. גלס - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: א. עצמון

סדר היום: (1) המשך הדיון בחוק לתיקון פקודת הראיות (נוסח חדש)
(2) המשך הדיון בחוק הסדרי משפט ומינהל (תיקון), תשל"ג-1973.

1629

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

אנחנו חוזרים לדון בחוק לתיקון פקודת

הראיות (נוסח חדש), תשל"ב-1972.

י. קרפ:

היו שתי בעיות לשוניות בשני הסעיפים הראשונים שאפשר לפתור אותן. אחת - הייתה

התלבטות אם לומר: מי שחב בחובו, או מי שחב לחובו שבסעיף 42א(א). הגירסה שלי היא מי שחב בחובו.

הענין השני הוא בסעיף 42א(ב) כאשר מדובר

על הכרעת הדין שהדבר כביל בבית המשפט הוא הכרעת הדין ולא פסק-הדין ומדוע נקטנו בלשון זו. האמת היא שדברנו בלשון של בני-אדם כי ברור מה היא הראייה. אם חברי הועדה חושבים שזה עלול להתפרש שמותר לו לקבל ראיה מעבר לזה אז אפשר לומר הכרעת דין. אנחנו משתדלים לכתוב חוקים שיהיו מובנים לכל אחד והשתדלנו להימנע מביטוי הכרעת דין. פסק-דין יהיה ברור לשפט וידע מה לעשות כאשר ירצה לעיין. אם זה יעורר בעיות אפשר לומר הראייה.

היו"ר י. גולדשמידט:

בסעיף אחד משתמשים בשלושה מונחים שונים. מה שאנחנו רוצים הוא להוציא את גזר הדין.

י. קרפ:

די אם היינו אומרים ממצאים ומסקנות שבגזר הדין. כדי להבהיר עוד יותר הוספנו את הדבר הזה. בחוק הפלילי יש הבחנה בין הכרעת הדין לבין פסק הדין.

י. ארידור:

הש ימוש במלים הכרעת דין ופסק דין איננו שימוש עקבי. ההצעה שלי היא לומר האמור

בראייה.

י. קרפ:

בסעיף 42 כתבנו: הוגשה ראייה כאמור בסעיף 42, וזאת כדי לחסוך את המלה פסק-דין שעונויות ספיקות. במקום פסק-דין יהיה הראייה ואז ברור הכרעת דין בלבד.

היו"ר י. גולדשמידט:

הוחלט: כאמור בראייה. לב' אין התנגדות.

גב' מלחי הפנתה את תשומת לבנו שהיה ויכוח

ממושך סביב ההצעה של חה"כ ארידור מי רשאי, לפי סעיף 42א(א) להגיש פסק-דין בראייה - התובע או גם הנתבע? - דרישתו של חה"כ ארידור הייתה שרק התובע יכול לדרוש את הדבר הזה. מכיון שלא מצאנו החלטה על כך אני מציע שנשמע עוד פעם את חה"כ ארידור בענין זה.

י. ארידור:

לדעתי, בלתי אפשרי שנאפשר זאת לנתבע. יבוא להיות מצב שבו במשפט הפלילי התובע לא מייצג את הנתבע או מייצגים אותו לא על דעתו ולא לפי דרישותיו ולא לפי הראייה שיש בידו. הרבה פעמים מבלי להתחשב באינטרסים שלו. הנטייה של התובע הפלילי לא להחייחם דוקא לענין עוצמת מידת הרשלנות. הוא צריך להשיג הרשאה והשאלה של עונש משמש אצלו שיקול שולי. יוצא מצב שבו יכולים להביא ראיה נגד אדם, עפ"י ממצאים של משפטים פליליים וזה כבר יהווה ראיה נגדו והוא מוגבל בהגשת ראיות שכנגד. זה נותן לנתבע עדיפות על פני התובע.

היו"ר י. גולדשמידט:

התובע הוא הנפגע.

י. ארידור:

בכל זאת היה צד שהתגונן. יכולנו לומר פסק-דין מזכה. אם אמרנו רק פסק-דין מרשיע כמוכח שמתכוונים בזה שרק אותו פסק-דין שקבע ממצאים חיוביים נגד הנאשם.

י. ארידור:

נכון שכאשר התובע האזרחי משתמש בפסק-הדין כראייה אז לפי הקביעה שלי אפשר יהיה את המימצאים שכנגד להשתמש בהם. כלומר, התובע לוקח את הסיכון - או שהוא מגיש את המימצאים לטובתו ונגדו; או שלא מגיש אבל לא יהיהעיוות הדין. הכל פתוח לשני הצדדים. עיוות דין יכול להיות רק במידה שנגד הצד השני פסק דין מרשיע יכול להיות באופן טכני ואין לו שום קשר עם הוכחת הרשלנות.

יוצא שאנו עלולים לגרום עוול. גם פרופ' גינוסר תמך בגישה הזאת ואין שום סיבה שאנחנו נסטה מהגישה הזאת. המטרה היא להקל על התובע בהוכחת הראיות. אין כאן מטרה להקל על הנתבע להתגונן.

אני מציע שמשרד המשפטים ישקול את ההצעה הזאת שפסק-דין יכול להיות מוגש רק ע"י התובע. אני מציע להוסיף בסעיף 42(א) את המלים: יהיו כבילים בידי התובע במשפט אזרחי כראייה.

י. קרפ:

הסעיף הזה בא לעזור לתובע אבל זו לא היתה המטרה היחידה. הרעיון לחת ערך משמעותי של פסק-הדין הפלילי כראייה בבית המשפט האזרחי יש לו ערך ראיתי לא רק כאשר התובע מגיש פסק דין אלא גם כאשר הנתבע עושה זאת.

י. ארידור:

למה לא בפסק-דין של זיכוי?

י. קרפ:

משום נטל הראיות הנדרש כדי לזכות במשפט פלילי. סברנו שזה לא הגון כלפי מי שהיה נאשם והיום נתבע שאת פסק הדין נגדך מקבלים ומה שהיה לשופט לומר בעדך איננו מתחשבים בזה. אני מוכרחה לציין שגם פרופ' גינוסר לא היה כל כך קיצוני. דעתו היתה שברגע שתובע אזרחי מגיש פסק-דין כראייה הנתבע יכול להסתמך. אנחנו סבורים שאם יש בידינו פסק דין שיש בו ממצאים לטובת נאשם, נפגע בו אם לא נאפשר לו להסתמך על פסק דין זה.

נראה לי שלא מדויק לומר שברגע שמגישים פסק-דין כראייה נגד התובע הוא מוגבל. מכיון שהתובע לא נמנה עם הבאת הראיות שטעונה אישור בים המשפט. כלומר, אם הוא מבקש את זה הוא יכול להביא ראיות אחרות כדי לסתור.

י. ארידור:

אבל אם הוגש פסק דין ברור שהוא ישמש ראייה גם נגד התובע. כל מה שיש הוא שגב' קרפ מוענת שיכול להיות פסק-דין של זיכוי מכיון שעומס הראיות במשפט פלילי רחב מדי. זה נכון, אבל זה חל גם על פסק-דין מרשיע בעבירה טכנית. אם אדם הואשם בשתי עבירות: (1) גרימת מוות של אדם; (2) נסיעה מעבר למותר. כלומר, הוא הואשם על מהירות וזוכה מהריגת אדם בגלל שיש ספק באחריותו לגרימת המוות. אותו הנימוק שגב' קרפ אמרה כנגד פסק-דין מטעם הנאשם הנימוק הזה חל נגד פסק-דין שבו יש הרשעה טכנית לא רק לענין העובדה של מהירות מופרזת. נאמר: ממצאים ומסקנות של פסק-דין מרשיע את הנאשם. היינו, כל המימצאים וכל המסקנות של כל פסק-דין פלילי אם הוא מרשיע. כלומר, זה מראה שאסור להשתמש בפסק-דין מרשיע בידי נאשם. דוקא הנימוק הזה שפסק-דין זיכוי לא יכול לשמש כראייה מוכיח שזה לא יכול לחול על פסק-דין טכני. מוכר לנו המצב הזה. הכוונה בעיקר בתאונות דרכים.

התביעה בתאונות דרכים מנוהלת בדרך כלל גפני בא כח המשטרה. וברוב המקרים ע"י אדם שאין לו הכשרה משפטית. שהאינטרס שלו לאו דוקא בקביעת העונש. לא איכפת לו אם בית המשפט קובע עונש זה או אחר. כאשר אדם כזה מנהל את התביעה הוא מוכן לוותר בענין העונש ובלבד שהנאשם יצא אשם בדין - זה סוגר לו תיק. זה יכול לבוא, אפילו, בהסכם בין תובע לנאשם.

י. ארידור:

נניח שהתובע אומר לנאשם אתה מודה באשמה ואני אציין שעיקר האחריות נופלת על המתלונן. זה דבר שגרתי במשפטים מהסוג הזה. הרבה פעמים הנאשם מודה באשמה כדי לצאת בעונש קל יותר. יבוא הסכם כזה ואז בפסק-הדין תינתן הודעה שהנאשם והתובע המשטרתי, מבלי לשאול את המתלונן, סיכמו שהמתלונן הוא רשלן. פסק דין כזה ישמש לכאורה ראיה נגדו. נכון שהמתלונן יכול לביא ראיה כדי לסתור. באיזה מקרים אנחנו מאפשרים לצד להגיע לידי הסכם עם הצד השלישי שאינו נוגע לענין על יצירת ראיות מלאכותיות. ולאחר מכן יגידו: תסתור את זה, בלי לשאול אותו.

אני סבור שמשרד המשפטים לא צריך להתנגד להצעה הזאת כי זה עלול לגרום הרבה עוולות. לפי ההצעה שלי לא ייגרם עוול. יש שלוש אפשרויות: (1) פסק-דין מזכה - ואז אין שימוש; (ב) פסק-דין מרשיע והיה והתובע ישתמש בזה הוא לוקח את הסיכון על עצמו.

היו"ר י. גולדשמידט:

האם סעיף 42(ג) לא נראה לך כתרופה נגד הדבר הזה? - אם המשפט הזה יתנהל - כפי שאתה מתאר - במקרה הזה נראה לי שלא יקשה על הנתבע להפעיל את סעיף 42(ג).

י. ארידור:

הנתבע תמיד יכול לפעול לפי 42(ג). אני מדבר על התובע. סעיף 42(ג) אינו נוגע לנושא שהעליתי. אני מדבר על אדם שנמצא במצב שצריך לסתור ראיה לכאורה שסוכמת במשפט ולא שאלו את דעתו, זה כבר מעמיד אותו במצב נחות, אפילו אם הוא יכול להתגבר. מדוע ליצור קושי? - לפעמים מצליחים להתגבר ולפעמים הוא יצטרך להביא עדים מסוימים כדי לסתור את הראיה הזאת. יש הרבה מאד קשיים בסתירת ראיות במשפטים. בהצעה שלי לא נגרם עוול ובהצעה הזאת עלול להיגרם עוול.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני רוצה לשאול את גב' קרפ - האם יתכן לעשות הבחנה ברשות הזאת בין התובע שהוא בכל מסתכן יכול להפעיל את זה והנתבע יכול להפעיל זאת ברשות בית המשפט. כאן נאשם ששניהם שווים. טענתו של חה"כ ארידור שהנתבע רשאי לפעול לפי זה שהוא הנאשם שהורשע במשפט הפלילי והוא עשוי, בגלל פרקטיקה של המשפטים האלה, להיות במצב רע. אולי ניתן באיזר שהיא צורה להבחין ביניהם?

י. קרפ:

הויכוח נערוך בזמנו. אני חושבת שחה"כ ארידור העמיד את מצב העובדות בצורה קצת קשה. איננו חושבת שההסכמים האלה בין התובע לבין אלה שהביאו את הראיות של הוכחות הורמת זה ענין של יום יום.

י. ארידור:

כשיש הסכם לא יביאו ראיות בכלל.

י. קרפ:

כשמדובר בתביעה אזרחית גסל ההוכחה ממילא נופלת על התובע והוא היה עומד באותו המצב. איננו מחמירים בזה. כאן הוא עומד באותו מצב שהיה עומד בתביעה אזרחית רגילה. הוא חייב להוכיח את התביעה שלו.

דרך הביניים שחה"כ ארידור מסכים לה היא שאם מגיש התובע את פסק הדין כראיה יחולו המימצאים כולם אלה שלרעה ואלה שלטובה אבל הנתבע ביוזמתו לא יוכל להגיש את פסק-הדין.

ר. ארזי:

אם נלך לפי הצעתו של חה"כ ארידור, פרושו של דבר, שהתובע הוא הנפגע ווק הוא יכול לבוא לבת המשפט ולומר אני מבקש להשתמש באותם המימצאים שהיו במשפט הפלילי. מיהו הנתבע? - הנתבע הוא זה שנגדו הוצא פסק-דין והוא הרשל. נשאלת השאלה אם איננו יכולים להפריד בין שני הצדדים. אתה רצה למנוע שהנתבע, ברגע שהתובע לא דורש, יוכל לדרוש את הדבר.

י. ארידור:

באנגליה הנתבע לא יכול להפעיל את זה.

י. קרפ:

באנגליה זה לא קשור בשאלה מי מגיש את זה.
כלומר, פסק-הדין משמש ראיה ולא מתייחס

לשאלה מי מהצדדים מגיש זאת.

ר. ארזי:

אתה אומר רק לפי דרישת התובע. כלומר,
שהנתבע לא יכול לדרוש. השאלה באיזה שלב? -
הכוונה שהוא לא יכול להיות יוזם?

י. ארידור:

אני רוצה למנוע שהוא יהיה הראשון.

ר. ארזי:

נקח לדוגמא שהנתבע שהורשע לא הגיש תביעה
אזרחית. את התביעה האזרחית הגיש התובע.
האם יכול להיות מקרה כזה שהנתבע לא מגיש את התביעה? - אני חושב שהדבר
שאתה אומר הוא דבר תיאורטי.

י. ארידור:

הנתבע הורשע בעבירה טכנית אבל הוא זוכה מחמת
הספק. ואז הוא בא ומגיש. ספק, פרושו של
דבר קרוב לודאי שאתה אשם אבל יש ספק. מכיון שהוא זוכה מחמת ספק זה כבר
משמש ראיה לכאורה. נאמר כאן: הממצאים והמסקנות של פסק דין המרשיע את
הנאשם... "ככל שאני בודק את זה אני רואה שזה דבר שיגרום עוול, ביחוד,
כאשר התובע לא היה שותף לענין הזה.

ר. ארזי:

אני הייתי משאיר את הנוסח כמו שהוא.

היו"ר י. גולדשמידט:

החיקון שאנחנו דנים עליו בסעיף 42 (א) דבתי
יכול להיות מופעל ע"י התובע במשפט אזרחי ונגב
ע"י הנתבע במשפט אזרחי; או ע"י התובע בלבד כאשר הדוגמה שמוכאת לפנינו
ע"י חה"כ ארידור היא עבירה פלילית בעניני תנועה כאשר הנתבע ברגע זה
הוא הנאשם במשפט הפלילי. לפי הטענה של חה"כ ארידור הוא עשוי לעתים
קרובות להיות מעוניין להסתמך על המשפט הזה לטובתו ולרעת התובע במשפט
האזרחי כי נוהגים לתפוס אותו על דבר אחד לגבי כובד האחריות האזרחית.
לכן חה"כ ארידור מציע שרק התובע במשפט אזרחי יכול להפעיל את הובר הזה,
ולא הנתבע. דעת משרד המשפטים היא ששני הצדדים שווים בענין זה ולכן אין
אבחנה.

מ. ביבי:

אני רואה חוסר פרופורציה בין האפשרות של
הנתבע שרוצה להשתמש במימצאים ומסקנות לבין
תובע שירצה להשתמש - זה אחד לאלף. לי נראה שהדבר הזה הוא נדיר מאד.
מכל מקום אם הנתבע ירצה להשתמש במימצאים ומסקנות של פסק-דין ולא יוכל
לעשות את זה שעה שהתובע ניצל את הזכות או לא ניצל עדיין בית המשפט לא
סגור בפניו. הוא יכול להגיש תביעה אזרחית. אם בינתיים התובע הגיש את
התביעה אז התביעות האלה יכולות להיות מאוחדות. כל הדבר הזה לא נראה
לי כי הדרך עדיין לא סגורה בפני הנתבע להגיש תביעה בדרך הרגילה בלי
שהראיות האלה יהיו קבילות. כל הענין הזה בא לקצר את הדרך בפני התובע
להגיש תביעה שהמימצאים והמסקנות יהיו קבילים. הוא לא נועל את הולת
בפני הנתבע להגיש תביעה.

א. אנקוריון:

אני אינני רואה את הבעיה שמציג חה"כ
ארידור בהחשב במלים שישנן בסעיף... לאמור
בהם. הרעיון שאנחנו רוצים לגלם בסעיף הזה הוא שלא יצטרכו לחזור על
הדבר פעם שנייה. אני חושב שכאשר אומרים פסק דין מרשיע, הכוונה לאותם
סעיפים שהוא מרשיע ולא לגבי אותם סעיפים שהוא זיכה. אני חושב שהסעיף
הוא בסדר.

מ. ביבי:

אני רוצה להבליט בחומרה את האפשרות - אם תתקבל הצעתו של חה"כ ארידור - שעלול להיות מצב שבו הנחבע יגיש חביעה נגדית לזה של התובע רק על-מנת להחליש את מעמדו ולהפחיד אותו. לא יהיה עורך-דין שלא ישתמש בזה רק על-מנת ליצור מהלך נגדי נגד התובע כדי לערער את בטחונו. אם נסכים לזה ניתן מכשיר שאיננו צודק כלפי הנחבע.

היו"ר י. גולדשמידט:

לדעתי, חם הויכוח ואנחנו צריכים להכריע בענין הזה.

י. ארידור:

אני רוצה להציע הצעה לסדר - זה אחד המקרים שבו אני רואה חומרה מיוחדת אם תתקבל ההצעה של משרד המשפטים. אני הייתי מציע שנשמע את דעתו של שר המשפטים או של היועץ המשפטי לממשלה. יתכן שאם הם ישמעו את הנימוקים שלנו במיטריין יכול להיות שנצליח לשכנע אותם.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני רוצה לשאול את גב' קרפ - באיזה שלב או דרג הוכרע הדבר שהיה בפרוטוקולים?

י. קרפ:

אחרי הויכוח הראשון שהיה הבאתי את השאלה לפני היועץ המשפטי לממשלה והוא היה בדעתי לגבי ההצעה שלנו. את הנימוקים הוא יודע ולאחר שיקול זוהי העמדה של משרד המשפטים.

היו"ר י. גולדשמידט:

אינני חושב שיש לעכב את גמר החוק ולעכב את ההחלטה. אני הייתי רוצה שנצביע.

מ. ביבי:

אני מציע שגב' קרפ תעביר את טענתו של חה"כ ארידור ליועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר י. גולדשמידט:

מי בעד ההצעה כפי שמונחת לפנינו בסעיף 42(א)?

הוחלט: לאשר סעיף 42(א). זכות הסתייגות לחה"כ ארידור. לפי בקשתו ולפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה נתמוך בהצעה לרביזיה.

י. ארידור:

אני מבקש שההסתייגות שלי תנוסח על-ידי.

היו"ר י. גולדשמידט:

סעיף 2:

35א. (א) הורשע אדם בערכאה ראשונה בשל עבירה, והוגשה נגדו - ונגדו בלבד - חביעה אזרחית בשל העובדות המהוות את העבירה, יהא השופט שפסק במשפט הפלילי מוסמך, לאשר שפסק הדין נעשה חלוט, לדון בתביעה האזרחית, אם ביקש זאת מגיש התביעה, אף אם התביעה אינה בסמכות בית המשפט, ובלבד ששוי התביעה בבית המשפט השלום אינו עולה על 20,000 לירות.

י. קרפ:

לגבי סעיף זה הועלו מספר שאלות - ובצדק - כפי שהוא נוסח לא היה ברור ממנו מה הוא מקיף בחוכו. בררנו מחדש על מה אנחנו רוצים שהסעיף הזה יהול ומה אנחנו מציעים. היום כמו שהוא מנוסח הוא חל על בית משפט שלום ומחוזי משום שהוא מופיע בחוק בתי המשפט. והוא חל על בית דין לעבודה כי בחוק בית דין לעבודה יש סעיף שקובע שסעיפים מסוימים של חוק בתי המשפט יחולו בשינויים המחוייבים גם על בית דין לעבודה - וזהו סעיף 39. שם כתוב: סעיפים 32, 43 - 34 לחוק בתי המשפט יחולו על בית דין לעבודה בשינויים המחוייבים. סעיף 35 המוצע, אם לא נכניס שינוי, גם הוא יהיה בין הסעיפים שיחולו על חוק בית דין לעבודה כי הוא נכלל בסעיפים 43 - 34.

י. קרפ:

השאלה היא אם אנחנו מעוניינים שהחוק הזה יחול על בית דין לעבודה - ואם כן - האם במידה רחבה או שנסייג את זה רק בתחום סמכותו. הוא לא מוסמך להחליט בעניני נזיקין, הוא כן מוסמך להחליט על בעיות כספיות הקשורות בעניני עבודה. ההצעה שלנו שבית דין לעבודה יהיה מוסמך לדון רק בתובענות שבתחום סמכותו העניינית בלבד.

שאלה שניה שהתעוררה - האם ההצעה שלנו חלה על בית משפט לתעבורה? - הקושי הוא כפול. מצד אחד היום בית המשפט לתעבורה איננו מוסמך לדון בנזיקין. מצד שני הנוסח בית משפט שלום מעורר ספיקות אם זה כולל את בית משפט לתעבורה שהוא נספח לבית משפט שלום.

לכן מציעים נוסח שיבהיר בדיוק את הדברים שאנחנו רוצים ולהוציא את הדברים שלא רוצים. במלים אחרות: ההצעה היא לקבוע במפורש שהתייחסות היא לבית משפט שלום ומחוזי והנוסח יהיה כלהלן:

סעיף 35א:

הורשע אדם בבית משפט שלום או בבית משפט מחוזי והוגשה נגדו - ונגדו בלבד - תביעה אזרחית בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע, מוסמך המוחב שהורשעו, לאחר שפסק-הדין הפך לחלוט, לדון בתביעה האזרחית, אם ביקש זאת מגיש התביעה; לענין זה -

(1) בית משפט מחוזי מוסמך לדון בכל תביעה

אזרחית;

(2) בית משפט שלום לא ידון בתביעות אזרחיות שבתחום סמכותו העניינית, אולם לענין זה ייקרא סעיף 28(2) כאלו במקום "עשרת אלפים לירות" נאמרו בו "עשרים אלף לירות".

כלומר, כאשר תתעורר טענה שבית משפט לתעבורה הוא בית משפט שלום הרי ששופט תעבורה לא יוכל לדון בעניינים שאינם מוסמך להם. כמו-כן אנחנו מציעים לענין זה במקום 10,000 ל"י יבוא 20,000 ל"י.

הצעה נוספת - להסדיר את הענין של בית דין לעבודה בחוק בית הדין לעבודה. ולהבחין שלענין תחולת סעיף 35א יוכל לדון רק בתחום סמכותו העניינית. כלומר, התיקון יהיה בשני חוקים שונים.

א. גלס:

יש כאן נקודה אחת שיתכן שלגב' קופ תהיה חשובה עליה. יש אפשרות שאדם הובא לדין בפלילים בבית משפט מחוזי וזוהי. התביעה הגישה ערעור לבית המשפט העליון ושם הוא הורשע. בית המשפט במקרים כאלה נוהג להחזיר את הדבר כדי שבית המשפט המחוזי יפסוק את העונש - זאם זה לא מונע מבית המשפט לדון בתביעה

י. קרפ:

הענין הזה של בית משפט שלום ומחוזי הוא בכוונה כדי לא להפריע למהלך השיפוט של בית המשפט העליון.

ד. ארזי:

יש לי הערה לשונית לגבי המלים: אולם לענין זה ייקרא סעיף 28(2). האם הביטוי "ייקרא" הוא נכון?

י. קרפ:

משתמשים בלשון הזאת.

י. ארידור:

אני שמח מאד שמשרד המשפטים שוכנע כי בישיבת הקודמת הוא לא סבר שיש מקום לתקן.

י. ארידור:

אני רוצה להעיר שתי הערות: - לפי סעיף שטן (2) של 35א הסעיף כן יחול על בית משפט לתעבורה. נכון הוא שופט של בית משפט לתעבורה אינו מוסמך לדון בעניינים אזרחיים אבל בית משפט לתעבורה, הגדרתית, הוא בית משפט שלום. לפיכך, כאשר נאמר בית משפט שלום לא ידרון זה כולל בית משפט לתעבורה.

י. קרפ:

דבר שני - בנוגע לסעיף 3 של הצעת החוק נאמר ולענין סעיף 35א לאותו חוק יהיה בית הדין מוסמך לדון רק בתובענות שבתחום סמכותו העניינית. הנוסח הקודם של הסעיף היה טוב יותר והוא חל גם על בית הדין לעבודה. לכן צריך לומר לענין סעיף 35א הוא יהיה מוסמך לדון בגבולות שלו. לפי הנוסח עכשיו הוא לא חל בשום צורה שהיא על בית דין לעבודה.

אבל הוא חל עפ"י סעיף 39 של חוק בית הדין לעבודה.

בנוגע להערה הראשונה אפשר לכתוב במקום בית משפט שלום, שופט בית משפט שלום לא ידרון אלא בתחום סמכותו.

י. ארידור:

אפשר לומר: אין סעיף זה חל על בית משפט לתעבורה.

א. גלס:

שופט תעבורה הוא כשופט שלום.

י. ארידור:

שופט - לא. אבל בית משפט כן.

י. קרפ:

לגבי שופט תעבורה נאמר תהיה סמכותו כשופט שלום. לגבי בית המשפט זה לא בדור האפשר לטעון לכאן ולכאן. מבחינה מינהלית זה שייך לבית משפט שלום ובמחיצת החוק זה לא שייך - רצינו להימנע מכך.

אולי נייחס את זה לשופט ולא לבית משפט. כלומר, שופט לתעבורה אין לו סמכות לדון בענייני נזיקין.

י. ארידור:

אז הוא נכנס לשורה הראשונה של סעיף 35א. אם לא נזכיר שופט תעבורה בכלל אז הדישה שם סעיף 35א' חחול עליו.

היו"ר י. גולדשמידט:

האם אפשר לכתוב בסוף פסקה (2) שזה לא חל על שופט בית משפט לתעבורה.

א. גלס:

אינני יודע מה תהיינה ההשלכות לגבי חוקים אחרים. קשה לי להביע דיעה מבלי שיהיה לעניינים הנוסח של פקודת התעבורה.

י. קרפ:

סמכותו של שופט תעבורה מי שנחמנה כשופט מוסמך לדון בעבירות אלה. מצד אחד רוצים כדין שופט בית משפט שלום ומצד שני הוא לא שופט בית משפט שלום.

אם העקרון שהצענו מחקבל אז נמצא נוסח שיחייב להערה הזאת ואני מקבלת אותה שזה עשוי לעורר את השאלה מחודש.

היו"ר י. גולדשמידט:

כלומר, מקבלים את כל החוק פרט לענין הזה שיבוא עוד פעם בפני הוועדה.

י. ארידור:

לגבי החוק הזה יש לשקול אם אין צורך בסעיף תחולה. אמנם החוק נכנס לתוקפו בדגה שהוא מתפרסם ברשומות אבל צריך להיות ברור אם הוא חל על משפטים הוזרים ותלויים. אני בדיעה שלא צריך להבדיל בין המשפטים. אבל לפי הנוסח של מימצאים ומסקנות יכול להיות שפסק הדין ניתן לפני תחילת החוק אבל הוא הפך לחלוט אחר תחילת החוק. יהיה ויכוח אם פסק-דין חלוט שניתן אחרי תחילת החוק - יש מקרים שבהם אפשר להגיד פסק-דין היה חלוט לפני תחילת

י. ארידור:

ואני אגיש אותו אחרי תחילת החוק.

א. אנקוריין: גם אצלי רשומה הערה ממתי יחול. רצוי שיאמר דבר כזה במפורש.

היו"ר י. גולדשמידט: השאלה אם חברי הוועדה מקבלים את העקרון שזה צריך לחול מיד בכל ענין ועל כל פסק-דין?

א. גלט: יש לשקול את הענין מכיון שהמצב הוא כך: הועמד אדם למשפט בפלילים ושעה שהוא עמד במשפט לא ידע שהרשאה איננה יכולה לשמש ראיה ואילו ידע שהדבר הזה יכול לשמש ראיה יתכן שהיה מביא ראיות נוספות, או מגיש ערעור וכן הלאה. אם אומרים לא חשוב מתי פסק-הדין ניתן אז יתכן שנגרום לאדם כזה עוול.

היו"ר י. גולדשמידט: זו הערה חשובה. אני מבקש ממשדד המשפטים לשקול לכל הצדדים ויביאו הצעה לענין התחולה.

א. אנקוריין: אני מציע שיאמר: משפטים פליליים שטרם הוחל בהם בהכאת הראיות.

י. קרפ: זה יהיה נטל על בית המשפט לבדוק אם באותו תאריך התחילו להגיש ראיות או לא.

היו"ר י. גולדשמידט: נחזור לדיון כאשר תבוא לפנינו הצעה.

הצעת חוק הסדרי משפט ומינהל (תיקון), תשל"ג-1973

א. גלט: בעקבות ההערות שהושמעו בפעם האחרונה בקשר עם גורל המקרקעין במקרה של שינוי היעוד.

נסחתי את סעיף קטן (ו) של סעיף 5 והוא כולל לא פחות מ-4 סעיפי משנה. אני מקווה שהייתי נאמן לרעיונות שהועלו בוועדה וברשות היושב-ראש אקרא את הסעיפים האלה.

מ. ביבי: בשורה החמישית שבסעיף קטן (ו) כתוב... שלא יעלה על הפצויים ששולמו בעדס... "עלול להשתמע מכך כאילו החלק שנותר לקנות אותו יכול גם לשלם בעדו את כל הפיצויים. אני רוצה שישתמע מכך האלמנט הפרופורציונלי.

בסעיף קטן (ז) בשורה שלפני האחרונה נאמר: ...שבו נודע לו בדרך אחרת על שנוי היעוד, הכל לפי המוקדם. רציתי לשאול יותר מאשר להציע אם זה ברור שבו נודע לו בדרך אחרת על שינוי לענין של הוכחה? - אולי נאמר: שבו הוכח שנודע לו על-מנת שלא יהיה ספק בדבר.

הערה סגנונית לגבי סעיף קטן (ח). בשורה האחרונה כתוב: בד בבד עם חילום הפקדון לידי בעל המקרקעין שעל שמו קודם היו רשומים. הייתי אומר: שקודם היו רשומים על שמו.

בסעיף קטן (ט) בשורה האחרונה נאמר: עד למועד שאין ערעור עוד על פסק-דינו של בית המשפט. מדוע לא נאמר: עד שפסק-הדין נעשה חלוט?

א. אנקוריון:

אני רוצה לשבח את מר גלס על כך שהוא ביקש
פה את מה שרצינו. יש לי רק הערה אחת בסעיף
קטן (ח). יש פה מצב שצריך להפקיד תוך 6 חודשים וכו' פה צריך להשלים:
...הופקד תוך המועד האמור, יודיע רשם המקרקעין על כך לבעל המקרקעין שצו
שמו קודם היו רשומים ולאחר שבועיים ירשום.

ש. פרידמן:

בנוסף להערה על האלמנט הפרופורציונלי שאמר
חה"כ ביבי בסעיף קטן (ו) אני רוצה לשאול:
מדובר כאן על קנייה במחיר ולאחר מכן בסעיף קטן (ח) מדובר על הפקדה מהחיר.
האם כך נהוג לדבר שמפקידים מחיר או תמורת המחיר?

ר. ארזי:

אני מעורר שאלה לגבי המונחים. יש מונח של
בעל מקרקעין ומונח של זכאי למקרקעין. בעל
המקרקעין הוא, כרגע, המינהל או רשות הפיתוח - האם הכוונה לזה? והזכאי
למקרקעין אני מביין זה שהיה פעם הבעל. יכול להיות שהמונחים האלה הם
מונחים רלוונטיים למציאות המדינית אבל לא רלוונטיים לגבי הפסיכולוגיה
של קונה ומוכר.

בסעיף קטן (ז) בשורה השלישית נאמר: עלינו
להודיע לבעל המקרקעין בכתב על הקניה לפני תום 60 יום... האם הוא צריך
להודיע על הקנייה או על רצונו לקנייה?

בסעיף קטן (ח) נאמר: בד בבד עם תשלום המקרקעין
לידי בעל המקרקעין שעל שמו קודם היו רשומים. האם את הפקדון הוא מוסר
לביית המשפט?

א. גלס:

ההערה של חה"כ ביבי בעצם מעידה סוגיית הדין
שעליה עוד לא דברנו. אמנם דברנו על סוגיית
דומה בשלבים קודמים. היינו, ששר האוצר יתן את התעודה המקורית שלו, וזה
ברור אם כל המקרקעין שנלקחו ע"י השלטון הידני או רק לגבי אותו חלק
זכךן ההפקעה תהיה רק לגבי אותו חלק שדרוש.

כעת מעלה חה"כ ביבי מצב חדש, היינו עדיין
היעוד במקרקעין שהיו לזכס המדינה חל לא רק לגבי כלל המקרקעין אלא גם
לגבי חלק מהם? - כלומר, אחרי ששר האוצר נתן את התעודה שלו לגבי 5
התברר שמספיק רק 3 דונם ו-2 דונם נשארו. אני מודה בסעיף קטן (ו) לא
מתייחס לבעייה הזאת. הוא מתייחס על כל המקרקעין כולה, ששינו את דיעו
לגביה. הייתי אומר כך: אם חל שינוי ביעוד ואפילו השינוי חלק בלבד שמתקן
כזה יש להחזיר את הכל. והיה ו-3 דונם אלה דוושים באופן הינוני שיפסקו
אוחם לפי החוק הקיים מחדש. כלומר, קודם כל הוא קונה בחזרה ולאחר מכן
יפקיעו זאת לפי החוק הישראלי הרגיל. במקרה כזה בעל המקרקעין יעשה עשה
די טוב כי אז הוא מקבל לפי הערך של היום. אם רצונה של הוועדה לדעת
הדבר לידי ביטוי - אני אעשה זאת.

בנוגע להערה שנוגע לו בדרך אחרת על שינוי
היעוד, דעתי היא כפי שנסחתי את העניין. במקרה של סכסוך בין הזכאי לזכאי
המדינה והאדם היה בתוך ה-60 יום האלה והמדינה טוענת אחת אמנם הודעה
תוך 60 יום אחרי המצאת ההודעה אבל כבר לפני כן היה ידוע לך שינוי
את היעוד - ויש בידינו להוכיח. על המדינה להוכיח את הדבר. הובת המדינה
תהיה על המדינה.

בנוגע להצעה עד שפסק הדין יהיה חלוט - אני
מקבל את זה שזה יותר קצר.

בנוגע להודעה שרשם המקרקעין צריך לתת - אני
החלטתי אם צריך לסבך את החוק בפרטי פרטים ונשכתי להשאיר את העניין
לתקנות ביצוע של שר המשפטים שהוא יחייב את הרשם לתת לפני כן הודעה,
הרשם עשוי לסבך את המדינה בנוזיקין. אילו הייתי הרשם הייתי אחרי החקירה
מברר אם יש הסכם או אין הסכם על המחיר. כי אם אין הסכם אז חל סעיף 25
(ט) וזה אפשר לברר אם יש תביעה עומדת ותלויה בין שהוגשה ע"י המדינה
שהוגשה ע"י החובע. זה מה שאני הייתי עושה בתור רשם סביר.

א. גלס:

אני מציע להשאיר את פרטי הפרטים לתקנות ביצוע של שר המשפטים. מה עוד שמדובר כאן באחריות של הרשם. הוא יגיד לו מה לעשות כדי לבצע את העניין.

בנוגע לשאלה של מחיר ותמורה - אם אני הצעתי להשתמש במונח "מחיר" בסעיף קטן (ח) עשיתי זאת מפני שהשתמשתי במונח זה בסעיף קטן (ו). זה אותו המחיר שהוא צריך להפקיד.

בנוגע לשאלתו של חה"כ ארזי לגבי המונח בעל מקרקעין והזכאי למקרקעין - גם אני החלבסתי שמא להשתמש במונח מדינה אבל זה לא דוקא צריך להיות מדינה. יכול להיות שבמשך הזמן המדינה, לפני שהיא ביצעה את המטרה שלמענה נרכשו המקרקעין, העבירה אותם לרשות מקומית. אין בדבר הזה פגיעה ביעוד. לכן הצעתי את המונח "בעל מקרקעין".

אומר חה"כ ארזי שהדבר קצת משונה שאני משתמש במי שבעצם בעל הקרקע במונח זכאי. אל נשכח שהמקרה הזה הוא יוצא דופן. זה לא קורה כל שני וחמישי שמי שרכש כדין את המקרקעין במועד מאוחר יותר ושינה את דעתו לבצע את המטרה אז הוא חייב להחזיר את זה והאדם השני הוא הזכאי.

לגבי הפקדון - אני מודה שהדרך שהצעתי כדי להסדיר את העניינים באה בעקבות ההערות של חה"כ אנקוריון שרצה להבטיח שההרשמה תבוצע בד בבד עם תשלום התמורה. הדרך הנוחה ביותר היא שהכסף יהיה בידי הרשם.

אם ברצון הוועדה להתייחס לבעייה של שינוי יעוד בחלק מן המקרקעין אז הדבר הזה צריך לבוא לידי ביטוי.

היו"ר י. גולדשמידט: הוחלט: בסעיף קטן (ו) לכתוב: ואחרי היום הקובע שונה יעודם או יעוד חלק מהם. לאחר מכן: שלא יעלה על הפצויים ששולמו בעדם או החלק היחסי.

לגבי סעיף קטן (ז) המלה קניין היא מלה טובה. קניין פרושו בתמורה בניגוד למתנה.

לגבי דבריו של מר גלס אם המדינה רוצה לומר אתה ידעת לפני כן הרי שהיא צריכה להוכיח את זה. זה לא מכביד על הזכאי אלא על המדינה.

לגבי סעיף קטן (ח) בנוגע למלים הודיע הזכאי שהוא קונה, אז לא בכל מקרה הוא חייב לדווש את הפקדון אלא הוא רשאי לדווש ממנו שיפקיד. באשר למלה "מחיר" הוסבר לנו שכך מקובל.

יש לי שאלה נוספת לגבי סעיף קטן (ח) מה פרוש המלים: בד בבד עם תשלום הפקדון... "נניח שהדרישה היא בראשון לפברואר ואז התשלום צריך להיות ב-5 בפברואר?"

א. גלס: כאן אני מסתמך על ההוראה הכללית שבפקודת הפרשנות. כל פעולה צריכה להיעשות תוך מהירות סבירה.

היו"ר י. גולדשמידט: כלומר, הכוונה לא בו ביום. אבל אם לזכאי ישנו כל הכסף והוא איננו מעוניין למסור אותו אלא רק לאחר שילכו לטאבו ויעבירו זאת על שמו - זו הכוונה בד בבד?

א. גלס: זו היתה הכוונה של חה"כ אנקוריון.

א. גלס:
אחרי שניתנת ההודעה של הקניה בא המינהל ואומר זה המחיר שלנו וכו' מחר נלך לטאבו ונעביר. אתה לא מסכים, אני על כל פנים כדי לא לסחוב את העניין אגיש דרישה תפקיד את הסכום. ואז הוא מפעיל את המנגנון שבסופו של דבר צריך להביא לידי הכרעה סופית מהו המחיר.

היו"ר י. גולדשמידט:
מה זה בד בבד? - האם זה בו ביום או תוך זמן סביר?

א. גלס:
הרשם ביום שהוא מבצע את הרישום שולח את הצ'ק.

ד. ארזי:
עיינתי עכשיו בדברי ההסבר שבהוברת הכחולה ואני מוצא שכמעט בכל המקרים משתמשים ברכישה ולא בקנייה. אנחנו פה לא משתמשים במונח רכישה מדוע?

א. גלס:
כי זהו המצב ההפוך.

ד. ארזי:
בדברי ההסבר אנחנו משתמשים במונח ברשות שהפקיעה וכאן משתמשים במונח בעל מקרקעין. אני מציע שנקח את המונח הזה בחשבון כדי שלא תקום בקורת על המחוקק שהוא הפך את בעל המקרקעין לזכאי ואת הרשות עצמה לבעלת המקרקעין. נדמה לי שזו בעיה לא רק משפטית אלא גם ציבורית.

א. גלס:
סעיף קטן (ו) המקורי הוא תוצאה של הערות שהושמעו בוועדת המשנה. אין זכר לסיטואציה של סעיף קטן (ו) שבהצעת החוק. כאן יש רכישה מכה החוק זהו אקט של שליכתן שיש לו הרבה פחות סימני היכר משותפים עם מכר וקנייה.

היו"ר י. גולדשמידט:
יש הערות לגבי סגנון ולשון כמו: רכישה בתמורה קניין וכו'. אני הייתי מבקש ממו גלס שיחייץ עוד פעם בקשר לכך.

באשר לשאלה האהדת אם לומר בעלים וזכאי - אני לוקח את המצב העובדתי שעכשיו המדינה או הרשות המקומית הם הבעלים ומי שהיה הבעלים הוא היום הזכאי. אנחנו חייבים לשקף את המצב כפי שהוא בעת הפעלת החוק ולא מה שהיה פעם.

ד. ארזי:
אני הייתי מבקש שיבדקו גם את זה במשרד המשפטים פעם נוספת.